

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ»
ІМЕНІ Т.Г. ШЕВЧЕНКА
Природничо-математичний факультет
Кафедра фізики та астрономії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Завідувач кафедри доц. Дятлов Ю.В.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ

Освітня програма «Історія та археологія»

2024 – 2025 навчальний рік

Робочу програму розглянуто та схвалено на засіданні кафедри фізики та астрономії.

Протокол № 1 від «30» серпня 2024 року.

Розробник: В. М. Дедович, доцент, кандидат педагогічних наук.

Мова навчання – українська.

Мета навчальної дисципліни

Дисципліна «організація науково-дослідної роботи» є нормативною в освітньо-професійній програмі. Метою навчальної дисципліни «організація науково-дослідної роботи» є формування у здобувачів освіти цілісного уявлення про організацію наукового дослідження та навичок практичного застосування конкретних методів наукового пошуку у професійній діяльності, формування системи теоретичних і практичних знань в сфері наукових досліджень, філософських і організаційних засад наукової діяльності; вивчення принципів і методів управління і реалізації наукових досліджень, організації праці дослідника; набуття практичних навичок організації дослідження, оприлюднення і реалізації результатів дослідження.

Обсяг дисципліни

	Денна форма	Заочна форма
Кількість кредитів ECTS	3	3
Кількість годин:	90	90
- лекції	14	
- практичні / семінарські	16	
- лабораторні		
- індивідуальні завдання		
- самостійна робота студента	60	90

Статус навчальної дисципліни: нормативна.

Передумови для вивчення дисципліни

Для результативного опанування знаннями, вміннями, навичками при вивченні даної дисципліни аспірант повинен мати базові знання з української мови, англійської мови, комп'ютерних дисциплін, зокрема знання пошукових систем, психології, педагогіки, історичних дисциплін, археологічних дисциплін.

Очікувані результати навчання

У процесі вивчення дисципліни передбачається формування у студентів наступних *компетентностей*:

ЗК 1. Здатність формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору.

ЗК 2. Здатність до системного наукового мислення для здійснення дослідницької діяльності на основі власного наукового досвіду та світогляду.

ЗК 3. Здатність до вирішення актуальної наукової проблеми шляхом аналізу наявного наукового доробку та створення нових знань та методів для її розв'язання.

ЗК 4. Здатність генерувати нові науково-теоретичні та практично спрямовані ідеї, формулювати та експериментально перевіряти наукові гіпотези, планувати, розробляти та реалізовувати дослідницькі та інноваційні проекти і програми.

ЗК 6. Здатність до використання сучасних інформаційних та комунікаційних технологій, комп'ютерних засобів та програм для реалізації своєї дослідницької діяльності.

ЗК 8. Здатність до неупередженого сприйняття та аналізу існуючих наукових ідеї та концепцій, об'єктивної оцінки власних наукових здобутків, до критичності і самокритичності.

ФК 2. Здатність до пошуку, отримання доступу до джерел інформації шляхом використання облікової документації архіву та музею, бібліотечного каталогу, новітніх ІКТ-ресурсів для формування джерельної бази дисертаційного дослідження.

ФК 3. Здатність до критично-оцінювального ставлення до різних типів історичних та археологічних джерел, їхнього широкого використання для написання дисертаційного дослідження.

ФК 4. Здатність інтерпретувати результати наявних наукових досліджень, проводити їх коректний аналіз та узагальнення, виявляти й аргументовано критикувати фальсифіковані та псевдонаукові розробки з історії та археології.

ФК 5. Здатність до опанування наукової термінології, вільного оперування нею у власній науковій діяльності.

ФК 6. Здатність до використання сучасних методів та методологічних практик історичного та археологічного досліджень для комплексного вивчення дослідницького об'єкту та максимальної реконструкції відповідного історичного зрізу.

ФК 7. Здатність презентувати результати наукових досліджень з історії та археології в усній і письмовій формі з урахуванням галузевої специфіки відповідно до національних та міжнародних стандартів.

Навчальна дисципліна сприятиме досягненню таких **програмних результатів навчання:**

ПРН 1. Побудова власного наукового світобачення та дослідницького поля на основі сучасної історичної парадигми, загальнолюдських цінностей, базових принципів функціонування світової наукової спільноти.

ПРН 3. Здатність генерувати нові ідеї, формувати нові знання, формулювати нові історичні завдання для розширення меж дослідницької діяльності, вміння розробляти і реалізовувати інноваційні проекти і програми для визначення нових пріоритетних напрямків розвитку історичної науки.

ПРН 5. Навички наукового пошуку джерел різного типу, їхнього всебічного аналізу, визначення достовірності, інформативності, унікальності шляхом застосування сучасних методів і засобів дослідження.

ПРН 6. Володіння усім спектром методичного інструментарію, вміння обирати оптимальні шляхи розв'язання проблеми, формування оригінальної творчої лабораторії з урахуванням провідних методологічних тенденцій, методологічних

принципів філософського дослідження, теоретичних та емпіричних методів історичного дослідження, соціологічних і статистичних методів.

ПРН 7. Вміння і навички роботи з сучасними бібліографічними і реферативними базами даних, а також наукометричними платформами, знання і використання правил цитування та посилання на використані джерела, правил оформлення бібліографічного списку, розуміння змісту і порядку розрахунків основних кількісних наукометричних показників ефективності наукової діяльності.

ПРН 8. Досконале вміння використовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології та програмні продукти на всіх етапах наукового дослідження, створювати якісні презентації, ефективно застосовувати мультимедійні технології, програмне забезпечення для виконання наукових завдань.

ПРН 13. Здатність працювати у форматі міждисциплінарних наукових досліджень, використовувати інструменти і методи інших гуманітарних і природничих наук.

ПРН 15. Здатність до неперинного саморозвитку на основі сформованого наукового світогляду вченого-дослідника, новатора, просвітника, потреба нових знань, наукової комунікації, навчання упродовж всього життя.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	Разом	у тому числі					Разом	у тому числі				
		л	пр	лаб	інд	срс		л	пр	лаб.	інд	срс
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи організації науково-дослідної роботи.												
Тема 1. Наука як система знань.	5	1				4	5	1				4
Тема 2. Форми колективного обговорення професійних проблем.	9	1	2			6	9	1	2			6
Тема 3. Науковий стиль і його засоби у професійному спілкуванні.	8	2				6	8	2				6
Разом за змістовим модулем 1	22	4	2			16	22	4	2			16
Змістовий модуль 2. Пошук та обробка інформації для науково-дослідних робіт.												
Тема 4. Інформаційне забезпечення науково-дослідного процесу.	10	2	2			6	10	2	2			6
Тема 5. Організація роботи	16	2	4			10	16	2	4			10

міжнародними і реферативними базами даних та наукометричними платформами.												
Тема 6. Особливості розрахунків основних кількісних наукометричних показників ефективності наукової діяльності.	16	2	4			10	16	2	4			10
Разом за змістовим модулем 2	42	6	10			26	42	6	10			26
Змістовий модуль 3. Організація та проведення науково-дослідних робіт.												
Тема 7. Організаційна стадія наукових досліджень.	8	2				6	8	2				6
Тема 8. Стадія проведення наукових досліджень.	8		2			6	8		2			6
Тема 9. Завершальна стадія наукових досліджень. Ефективність наукових досліджень.	10	2	2			6	10	2	2			6
Разом за змістовим модулем 3	26	4	4			18	26	4	4			18
Усього годин	90	14	16			60	90	14	16			60

Форми та методи контролю навчальних досягнень

Поточний контроль – експрес-опитування під час лекцій, відповіді на практичних заняттях, творчі роботи.

Підсумковий контроль – залік.

Розподіл балів за темами:

	Поточне тестування та самостійна робота									Залік	Сума
	Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2			Змістовий модуль 3				
Тема	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9		
Бали	4	7	7	10	10	10	9	9	9	25	100

Критерії оцінювання результатів навчання

I рівень – низький. Аспірант не описує явища, не виявляє знання і розуміння основних положень теми.

II рівень – середній. Відповідь аспіранта при відтворенні навчального матеріалу елементарна, зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення.

III рівень – достатній. Відповідь повна, правильна, логічна, обґрунтована. Аспірант знає основні положення навчального матеріалу, а також самостійно застосовує набуті компетентності в стандартних ситуаціях.

IV рівень – високий. Аспірант глибоко опанував навчальний матеріал, має сформовані компетентності, які може застосувати на практиці в стандартних та нестандартних ситуаціях.

Шкала оцінювання

Рівень	Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
IV	90 – 100	A	зараховано
III	83 – 89	B	
	75 – 82	C	
II	68 – 74	D	
	60 – 67	E	
I	35 – 59	Fx	не зараховано з можливістю повторного складання
	0 – 34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

1. Поняття науки та наукового дослідження.
2. Ознаки науки.
3. Наукова теорія. Гносеологічний, логічний та методологічний підходи до її визначення.
4. Чинники виникнення наукової теорії.
5. Основні функції наукової теорії.
6. Поняття принципів та наукових категорій.
7. Місце понять у науковій теорії.
8. Фундаментальні наукові дослідження. Ознаки фундаментального дослідження.
9. Поняття наукового дослідження. Ознаки наукового дослідження.
10. Прикладне наукове дослідження. Ознаки прикладного наукового дослідження.
11. Види пізнавальних завдань у науковому дослідженні (емпіричні, теоретичні, логічні).
12. Поняття методології у сучасній науці.

13. Рівні методологічного аналізу (конкретнонаукова методологія, загальнонаукова методологія).
14. Загальнонаукова методологія та її місце у науковому пізнанні.
15. Поняття методу та методології: співвідношення понять.
16. Методика проведення дослідження.
17. Багаторівнева концепція методології знання (методи наукового пізнання за ступенем загальності – філософські, загальнонаукові, часткові).
18. Загальнонаукові методи дослідження.
19. Методи теоретичного пізнання.
20. Порівняння та опис як методи емпіричного дослідження.
21. Спостереження, експеримент як методи емпіричного дослідження.
22. Аксиоматичний та гіпотетико-дидукутивний методи у науковому дослідженні.
23. Сходження від абстрактного до конкретного як метод теоретичного пізнання.
24. Загальнологічні методи дослідження.
25. Моделювання як метод наукового пізнання.
26. Індукція, дедукція як методи наукового пізнання.
27. Поняття технології наукового дослідження.
28. Основні етапи наукового дослідження. Логіка наукового дослідження.
29. Формулювання теми наукового дослідження. Етапи формулювання.
30. Проблема дослідження. Вимоги до формулювання проблеми дослідження.
31. Гіпотеза дослідження. Вимоги до формулювання гіпотез дослідження.
32. Визначення мети та завдань дослідження.
33. Поняття предмету та об'єкту дослідження. Вимоги до їх формулювання.
34. Вимоги до оформлення звіту наукового дослідження.
35. Види наукових публікацій.
36. Наукова монографія як вид наукової публікації.
37. Вимоги до написання наукових статей.
38. Структура доповіді.
39. Вимоги до написання тез дослідження. Структура тез.
40. Вимоги до визначення емпіричної моделі дослідження.
41. Діагностичні виміри дослідження.
42. Створення теоретичної моделі дослідження.

Орієнтовний перелік питань до заліку.

1. Предмет, завдання, мета курсу «Організація науково-дослідної роботи».
2. Наукова діяльність і наукова праця: визначення понять.
3. Фундаментальні та прикладні наукові дослідження.
4. Наукова робота: поняття, види, загальна характеристика.
5. Система освітніх та освітньо-кваліфікаційних рівнів в Україні.

6. Система наукових ступенів і вчених звань в Україні. Умови їх присудження.
7. Поняття наукової роботи і порядок її виконання.
8. Структура наукової роботи, її обов'язкові елементи.
9. Визначення понять «проблема» і «тема».
10. Співвідношення об'єкта і предмета дослідження.
11. Мета і завдання дослідження.
12. Наукова інформація: поняття і види.
13. Основні характеристики теми наукового дослідження.
14. Новизна як характеристика теми наукового дослідження.
15. Основні джерела наукової інформації.
16. Порядок роботи з науковою літературою.
17. Підготовка анотацій і тез.
18. Способи конспектування.
19. Планування науково-дослідної роботи.
20. Цитування в науковій роботі.
21. Систематизація наукової інформації.
22. Наукові журнали. Монографія як джерело наукової інформації.
23. Поняття дисертації, її основні характеристики. Автореферат дисертації.
24. Поняття методології, методики, методу.
25. Загальнонаукові, конкретнонаукові та спеціальні методи.
26. Методи емпіричних і теоретичних досліджень.
27. Застосування законів формальної і діалектичної логіки в наукових дослідженнях.
28. Особливості застосування методу порівняльного аналізу.
29. Експеримент: поняття і види.
30. Ідеалізація як метод наукових досліджень.
31. Дедукція та індукція як методи наукових досліджень.
32. Узагальнення результатів дослідження, формування власної наукової позиції.
33. Правила оформлення титульного аркуша, курсового або дипломного завдання, календарного плану.
34. Оформлення реферату й анотації як обов'язкових структурних елементів курсової або дипломної роботи.
35. Зміст вступу і висновків наукової роботи.
36. Основна частина наукової роботи.
37. Вимоги ДСТУ до оформлення науково-довідкового апарату (правила бібліографічного опису підручника, монографії, статті в науковому журналі).
38. Список використаної літератури: порядок складання.
39. Оформлення посилань у науковій роботі.
40. Оформлення додатків.
41. Загальні правила оформлення курсової або дипломної роботи

(нумерація сторінок, шрифт, інтервал, відступи, оформлення заголовків і т.д.).

42. Класифікація, цілі й принципи діяльності наукових установ в Україні.
43. Статус Національної академії наук України (НАНУ), її мета і завдання.
44. Принципи діяльності науково-дослідних інститутів НАНУ.

Матеріально-технічне забезпечення

- Домашній настільний ПК або ноутбук (при дистанційному навчанні).
- Комп'ютерна мережа, браузер.
- Програми створення комп'ютерних презентацій.
- Програмне забезпечення для підтримки дистанційного навчання (Zoom, Telegram, Viber).

Рекомендовані інформаційні джерела

Основна література

1. Основи методології та організації наукових досліджень: Навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / за ред. А.Є. Конверського. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 352 с.
2. Колесников О.В. Основи наукових досліджень. 2-ге вид. випр. та доп.: Навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 144 с.
3. Методологія та організація наукових досліджень: навчальний посібник / укладачі: Н.В. Рашкевич, Ю.А. Отрош. Харків, 2022. 291 с.
4. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. / І. С. Добронравова, О. В. Руденко, Л. І. Сидоренко та ін.; за ред. І. С. Добронравової (ч. 1), О. В. Руденко (ч. 2). К.: ВПЦ «Київський університет», 2018. 607 с.
5. Строкань О. В., Строкань О. В., Мірошніченко М. Ю. Методологія та організація наукових досліджень з основами інтелектуальної власності: конспект лекцій. Мелітополь: Видавничо-поліграфічний центр «Люкс», 2021. 152с.

Допоміжна література

1. Данильян О. Г. Методологія наукових досліджень: підручник. Харків : Право, 2019. 368 с.
2. Важинський С.Е., Щербак Т. І. Методика та організація наукових досліджень : Навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с.
3. Медвідь В. Ю., Данько Ю. І., Коблянська І. І. Методологія та організація наукових досліджень (у структурно-логічних схемах і таблицях): навч. посіб. Суми: СНАУ, 2020. 220 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Про внесення змін до постанови КМУ від 12 січня 2022 р. № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії»: постанова КМУ від 21.03.22 р. № 341. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vnesennya-zmini-dopostanovi-kabinetu-ministriv-ukrayini-vid-12-sichnya-2022-r-44-341>
2. Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії: постанова КМУ від 12.01.2022 р. № 44. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/44-2022-%D0%BF#Text>
3. Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах): постанова КМУ від 26.03.2016 р. № 261. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2016-%D0%BF#Text>
4. Про особливості запровадження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 266: наказ МОН України від 06.11.2015 р. № 1151. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1460-15#Text>
5. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації: наказ МОН України від 12.01.2017 р. № 40. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17#Text>
6. Про присудження ступеня доктора філософії: постанова КМУ від 06.03.2019 р. № 167. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2019-%D0%BF#Text>
7. Закон України Про вищу освіту. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
8. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>
9. Методологія та організація наукових досліджень: навчально-методичний посібник / К. В. Бориченко, А. О. Гудзь, О. Є. Панфілов. - Одеса: Фенікс, 2022. - 48 с. - Режим доступу : <https://doi.org/10.32837/11300.22511>.